

Nr 350.

Av herr **Håstad**, om utsträckning av tiden för sådant kort genmäle, som avses i § 12 punkt 2:o ordningsstadgan för andra kammaren.

Den s. k. replikrätt, som kamrarna införde vid 1933 års riksdag i samband med reformen av riksdagens arbetssätt, regleras av § 52 riksdagsordningen och av § 12 kamrarnas ordningsstadgor, vilka i denna del äro likalydande. Den tid, som må lämnas för kort genmäle, skall enligt ordningsstadgorna utgöra "högst två minuter".

Enligt en allmän erfarenhet har införandet av replikrätt — någon absolut rätt för en ledamot till replik stadgas som bekant icke, utan medgivandet åt honom att göra ett kort genmäle är enligt ordningsstadgorna beroende på "talmannens beprövande" — på ett välbehöfligt sätt kompletterat de gamla debattreglerna. Debatterna ha tack vare replikerna vunnit i livlighet och färg. Missförstånd ha kunnat snabbt undanröjas och ställda frågor ha kunnat få omedelbara svar. Troligen, ehuru inte dokumentariskt bevisligt, ha debatterna trots detta nya inslag något förkortats, nämligen därigenom att en del talare, som nöjt sig med replik, till följd av tidsbegränsningen för denna blivit fåordigare än de annars skulle ha blivit. Den omständigheten att talmannen såvitt bekant praktiskt taget alltid medgivit repliker tyder också på att detta komplement till den strikta debatten även av dem, som ha att leda överläggningarnas gång, betraktats som en vinning.

Emellertid torde de tre efter 1933 gångna riksdagsperiodernas erfarenheter göra den frågan befogad, om den stadgade 2-minuterstiden är lämpligt avvägd. På dessa korta minuter är det inte alltid görligt att medhinna de omedelbara beriktiganden eller klarlägganden, som replikrätten avser att ge rum för. En viss del av den korta tiden måste förbrukas för en ingress, för att tala om vad det är som den replikerande vill bemöta. Rädslan för att inom den utmätta tiden inte hinna säga vad som tänkts sägas gör den replikerande ofta mer jäktad och hans inlägg mer hafsigt än nödvändigt. Samma rädsla kan föranleda honom att avstå från att begära replik, för att i stället återkomma i vanlig talarordning ehuru kanske då mycket mångordigare och vittsvävande än han eljest skulle ha blivit. Givetvis är fastställandet av tiden för replik en avväggningsfråga. Vid dennas bedömande måste hänsyn tas dels till att replikerna alltid måste ha det begränsade syftet att underlätta ett omedelbart uppklarande av missförstånd eller klarläggande av redan gjorda uttalanden, dels till

att efterföljande, i vederbörlig ordning antecknade talares rätt ej trädes för nära. Men lika beaktansvärt och legitimt är syftet att koncentrera överläggningarna och att lämna möjlighet för den replikerande att utan jäkt och hafs precisera sitt inlägg. En utsträckning av repliktiden till tre minuter skulle — hur obetydlig och bagatellartad en sådan ändring än kan synas vara — med all sannolikhet i behövligen fall ge den, som begärt ordet för kort genmäle, den erforderliga tiden för ett lugnt, sakligt, klart och för den fortsatta debatten upplysande inlägg. Replikrätten skulle härigenom bli värdefullare och sannolikt tas i anspråk mer än hittills. Troligen skulle längre debattinlägg till följd därav då och då undvikas. Utökningen av repliktiden torde därför inte på det hela taget behöva leda till någon förlängning av debatterna, snarare motsatsen. Men väl skulle överläggningarna koncentreras och öka i livfullhet, bägge önskemålen lika angelägna och behjärtansvärda. Skulle replikrätten efter en förlängning av tiden missbrukas, kvarstår talmannens rätt till restriktiva ingripanden.

Jag hemställer därför,

att andra kammaren måtte besluta sådan ändring av sin ordningsstadga § 12, mom. 2, att tiden för kort genmäle ökas från högst två till högst tre minuter.

Stockholm den 23 januari 1945.

Elis Håstad.
